

Mellemøstlige kristne i Danmark

*Af Lise Paulsen Galal, lektor, ph.d.
Inst. for Kommunikation og Humanistiske Videnskaber, RUC
galal@ruc.dk*

Det er ikke usædvanligt for kristne med mellemøstlig baggrund i Danmark at møde danskere, der bliver overrasket over, at for eksempel assyrerne stadig eksisterer som trossamfund og ikke kun hører den tidlige kristendom til. Dette står i skarp modsætning til de mellemøstlige menigheder i Danmark, som er levende og mangfoldige, ligesom de er det i Mellemøsten. Denne artikel introducerer til de koptiske, assyriske og irakiske menigheder i Danmark, som rummer både protestantiske, katolske og ortodokse menigheder. Dermed afspejler de en kompleksitet, som ville blive endnu større, skulle denne artikel også have inddraget for eksempel libanesiske og armenske kristne.

De mellemøstlige kristne kirker før og nu

Koptiske, assyriske og irakiske kristne i Danmark tilhører kirker, som har deres historiske udspring i den tidlige kristendom. Flertallet af kristne i Egypten tilhører den Koptisk Ortodokse Kirke, som ifølge traditionen blev etableret af apostlen Markus i år 42. Ordet kopter kommer af græsk, betyder egypter og ses derfor brugt som argument for, at kopterne er de oprindelige egyptere. I slutningen af det fjerde århundrede accepterede den romerske kejser kristendom som officiel religion i Egypten. Kristendom forblev rigsreligion ind til den arabiske erobring i 641, som bragte islam til

landet. I løbet af de efterfølgende århundreder blev kristne gradvist til en minoritet på grund af muslimsk indvandring og konversion til islam. Den Koptisk Ortodokse kirke har i løbet af det 20. århundrede udviklet en stærk søndagsskolebevægelse, genoplivet klostrene og styrket den teologiske uddannelse. Antallet af kristne i Egypten i dag er omdiskuteret og anslås at ligge mellem 6 til 15 procent af befolkningen.

Også i det geografiske område, der i dag er Irak, spredte kristendommen sig i det første århundrede e.Kr. På det tidspunkt var Mesopotamien et kulturelt center, der gik på tværs af nutidens nordlige Irak, nordøstlige Syrien, sydøstlige Tyrkiet og nordøstlige Iran. Det var her, assyrere og aramæere var bosat. I det femte århundrede førte teologiske og politiske uoverensstemmelser til etablering af nye uafhængige kirker i regionen, herunder Østens Kirke og den Syrisk Ortodokse Kirke, som også kaldes den Syriakisk Ortodokse Kirke. Under det osmanniske styre førte den katolske kirkes politik til etableringen af flere nye kirker, heriblandt den Syrisk Katolske Kirke og den Kaldæiske Kirke. Den Kaldæiske Kirke blev etableret i 1552, og ændrede i 1683 navn til den Kaldæisk Katolske Kirke. Med cirka 60 procent af alle irakiske kristne har den Kaldæisk Katolske Kirke de sidste to hundrede år været den største i Irak. Da de europæiske magter begyndte at true det osmanniske styre og idealer om selvbestemmelse og national uafhængighed begyndte at brede sig, opstod ideen om en uafhængig assyrisk stat. En konsekvens heraf var, at ordet assyrisk blev tilføjet til Østens Kirke, som dermed kom til at hedde Østens Assyriske Kirke. En endnu nyere konflikt over brug af kalendere førte i 1968 til endnu en splittelse, hvor Østens Gamle Kirke etableredes.

Trods splittelserne deler den Syrisk Ortodokse Kirke, Østens Assyriske Kirke, den Kaldæisk Katolske Kirke og Østens Gamle Kirke en fælles historie og et fælles sprog. Syriakisk er således liturgisk sprog i alle fire kirker, på trods af at arabisk i et vist omfang har erstattet syriakisk og forskellige ny-aramæiske dialekter, som oftest benævnes kaldæisk og assyrisk af de kristne selv.

Nyere tids migration

Under første verdenskrig blev massedrabene på kristne, der tilhørte forskellige assyriske kirker i Østanatolien, og på armeniere, senere kendt som 'Sværdets år' (Seyfo). De, som undslap, bosatte sig i Syrien, Libanon og Jordan, mens andre migrerede til Syd- og Nordamerika, Rusland og Australien. Hvad angår den koptiske udvandring til Europa, Nordamerika og Australien, fik denne især fat under den daværende præsident Nassers nationaliseringer i 1960'erne og fortsatte i forbindelse med krigen mod Israel i 1967 og 1973. Udvandringen blev yderligere forstærket af efterspørgslen på arbejdskraft i Europa. Kun en lille gruppe egyptere kom til Danmark, mens den tyrkiske indvandring betød, at et stort antal af assyrere ankom til især Tyskland, Sverige og Holland, hvorimod de fleste tyrkere, der kom til Danmark var muslimer. Sverige blev på denne baggrund et europæisk centrum for den Syrisk Ortodokse Kirke. Siden 1980'erne har krige og konflikter i Mellemøsten, ikke mindst krigen i Irak, medført en stigende tilstedeværelse af kristne fra de nævnte kirkesamfund i vestlige lande, herunder Danmark.

Menighedernes etablering i Danmark

Blandt den lille gruppe af egyptere, der i 1960'erne og i 70'erne kom til Danmark som arbejdsmigranter, var også koptere. Selv om gruppen var lille og stadig er lille – ifølge den koptiske kirke er der omkring 500-600 koptere i Danmark i dag – så kom det hurtigt på tale at danne sin egen menighed. Det gjorde det nemmere, at langt den største del af kopterne bosatte sig i Københavnsområdet. I begyndelsen måtte menigheden nøjes med præster, der kom fra enten Egypten eller London for at holde gudstjeneste til påske og jul. Gudstjenester blev afholdt i Bethlehemskirken på Nørrebro og gik fra at være påske- og julegudstjenester til at være månedlige gudstjenester fra begyndelsen af 1980'erne. I 1990 købte kopterne et kirkelokale i Kastrup, for til sidst i 1996 at købe den nuværende kirke i Taastrup af den katolske kirke. Kirken fik navn efter menigheden: St. Maria & St. Marcus Koptisk Ortodokse Kirke, og ved hjælp af egyptiske håndværkere og træudskæringer og andet materiale

fra Egypten blev kirken indvendigt indrettet og udsmykket i overensstemmelse med koptiske ortodokse traditioner.

Den største gruppe af kristne fra Mellemøsten i Danmark er af irakisk oprindelse. Det er vanskeligt at sætte præcise tal på gruppen. Men på baggrund af menighedernes egne vurderinger er der omkring 3500-4000 kristne med irakisk baggrund i Danmark. Det er dog langt fra alle, der forstår sig som irakere. En del ser sig selv som tilhørende det assyriske folk og afviser, at Irak har nogen identitetsmæssig betydning. I modsætning til egypterne, der ikke blot bor geografisk nogenlunde samlet, men også for den store majoritets vedkommende tilhører den Koptisk Ortodokse kirke, bor kristne med irakisk og assyrisk baggrund spredt over det meste af landet. Dette skyldes ikke mindst den danske asylpolitik, der har fordelt nyankomne flygtninge i de fleste af landets kommuner. Selv om der er en vis koncentration i Aarhus og København, har spredningen gjort det vanskeligt at etablere egne kirker. Det er da også kendetegnende, at det kun er den største gruppe, nemlig kaldæerne, der indtil nu har egne kirker i henholdsvis Aarhus og Søborg.

Der er anslået omkring 2500-3000 kaldæere i Danmark. Da de anerkendes som katolikker, har de haft den fordel at kunne få hjælp af den danske katolske kirke for eksempel i forbindelse med lån af kirkelokaler og med overdragelsen af kirkerne i Aarhus og Søborg. I 2006 ansatte den danske katolske biskop således en præst, Faris Toma Moshe, der kom fra Bagdad. Hans opgave blev at være præst for de voksende menigheder, som nu var forenet under navnet Mar Abba. Udover de kaldæiske menigheder i landets to største byer, er der også kaldæiske menigheder i Næstved, Holstebro, Aalborg, Horsens og Esbjerg. Med kun én præst afholdes der gudstjenester på skift i de forskellige byer en eller to gange om måneden. På trods af det logistiske puslespil tilbyder kirken, udover sociale aktiviteter, også bibelstudier for børn og unge.

I Aarhus finder man også mellemøstlige kristne fra Østens Assyriske Kirke i form af Mar Maris menigheden. Den har omkring 350 aktive medlemmer og holder gudstjenester i en dansk folkekirke, Helligåndskirken i Aarhus, da den endnu ikke har sin egen kirke. En sådan er under opførelse i Tilst og vil, når den står færdig, være den første

mellemøstlige kirke bygget til formålet i Danmark. Menigheden blev etableret i 1985 af en gruppe på omkring 100 assyrere og har siden 1996 haft sin egen ulønnede præst, Albert Panimeen, som siden også har fungeret som provst. Også Østens Gamle Kirke har været afhængig af at låne danske folkekirker til at afholde gudstjenester i. Der er to menigheder i Aarhus, hvor den ene holder til i Hasle Kirke og den anden i Gellerup Kirke. Menigheden i Hasle består af omkring 30 familier og har deres egen præst, Sanhareeb Georges.

Hvad angår de syrisk ortodokse kristne, har de længe ikke haft deres egen menighed. For nyligt er det dog lykkedes at etablere en menighed i Næstved, ligesom der med mellemrum afholdes gudstjeneste i en af de danske folkekirker i København. Begge menigheder er afhængige af at få en præst fra Sverige til at komme og afholde gudstjenesten. Netop fordi der endnu ikke er veletablerede menigheder, er antallet af syriske ortodokse kristne i Danmark uvist. De generelt usikre tal på antallet af mellemøstlige kristne i Danmark bliver ikke klarere af, at menighederne ikke er helt så veldefinerede og afgrænsede, som man måske kan få indtryk af på baggrund af ovenstående beskrivelse.

Dynamiske menigheder med udfordringer

Udfordringerne med at etablere sig har både handlet om gruppernes størrelse, og at de er bosat spredt, samtidig med at de af gode grunde ikke er bosat efter religiøst tilhørsforhold. For mange irakere har det betydet, at de først har stiftet bekendtskab med og er kommet i den danske folkekirke, inden de fik deres egen menighed. Nogle fortsætter derfor også med at komme i folkekirken eventuelt i kombination med at komme i deres egen kirke. Ligeledes bor der for eksempel kristne i Københavnsområdet, der i oprindelseslandet tilhørte Østens assyriske kirke. Da denne kirke kun findes i Aarhus, vælger nogle af de assyriske kristne at komme i den kaldæiske kirke eller den koptiske kirke. Hvad angår de syrisk ortodokse kristne, udgør de i dag, i mangel på egen menighed, en stor del af menigheden i den koptiske kirke. Dette valg kan hænge sammen med, at koptiske og syriske ortodokse kirke er teologisk beslægtede. Dermed vælger de et fællesskab, hvor dele af gudstjenesten foregår på et

sprog, de ikke kender, nemlig koptisk, i stedet for den kaldæiske kirke, hvor de ville kunne finde sprogligt fællesskab omkring syriakisk. Til gengæld kan de syrisk ortodokse kristne og kopterne dele det arabiske sprog. Desuden tilbyder den Koptisk Ortodokse Kirke simultantolkning til dansk, ligesom der er skærme hængt op i kirken med løbende oversættelse.

Etnisk og religiøst tilhørsforhold er derfor langt fra altid sammenfaldende. I stedet er forholdet herimellem dynamisk og afhængig af gruppernes og kirkernes udvikling. Samtidig er der også medlemmer af de omtalte traditionelle mellemøstlige kirker, der er kommet eller kommer i en af de to arabisksprogede evangeliske menigheder. Greater Love menighedsfællesskabet hører til i Vigerslev Kirke i København og tilbyder gudstjenester på arabisk. Det samme gælder Fountain of Life Ministries, som hører under Citykirken i Aarhus, som er udsprunget af pinsebevægelsen. Begge menigheder har ifølge deres egne oplysninger omkring 30 aktive medlemmer og iblandt dem både konvertitter og personer, der i oprindelseslandet enten var protestantiske kristne eller tilhørte de traditionelle kirker.

Hvad angår fremtiden, vil det blive interessant at følge, hvordan de forskellige kirker udvikler sig. Vil gudstjenesterne fortsat blive afholdt på en blanding af arabisk og enten koptisk eller syriakisk? Hvilken betydning vil sprogvalget få for de nye generationer, hvoriblandt allerede en del føler sig fremmedgjort blandt andet på grund af sproget? Vil de forskellige menigheder også i fremtiden kunne rumme andre mellemøstlige kristne, eller vil grænserne blive skærpet, jo mere etableret kirkerne bliver? Og hvad vil de, der ikke lever op til de relativt konservative værdier i de traditionelle kirker, i så fald gøre? Vil de vælge den danske folkekirke eller de arabisksprogede protestantiske menigheder eller helt vælge religionen fra? Endelig kan man spørge, hvilken betydning udviklingen af situationen for de kristne i Mellemøsten får, og herunder udviklingen af de traditionelle kirkers klerikale indflydelse lokalt og globalt. Alle de omtalte kirker er på nuværende tidspunkt underlagt patriarkater uden for Danmark. Der er næppe tvivl om, at disse spørgsmål bør besvares i forhold til den konkrete kontekst. Fremtiden er ikke den samme for de mellemøstlige kristne i Danmark og for eksempel

Storbritannien, fordi deres størrelse og institutionalisering er forskellig, og fordi Danmark og Storbritannien er forskellige, både hvad angår migrationshistorie, politik og religion.

Forskningsprojekt om mellemøstlige kristne

Denne artikel er baseret på forskningsprojektet *Mellemøstlige kristne grupper i Europa: Definitioner og identifikationer* (DIMECCE), som har studeret egyptiske, assyriske og irakiske kristne i Storbritannien, Danmark og Sverige. Elementer af ovenstående artikel er tidligere udgivet i *Middle Eastern Christians in Europe: Histories, Cultures and Communities*, som kan læses online på projektets hjemmeside: https://arts.st-andrews.ac.uk/dimecce/?page_id=1207

Litteratur om mellemøstlig kristendom

Galal, Lise Paulsen (2015), "Minoriteten og revolutionen: Koptere i Egypten efter det arabiske forår." *Babylon. Tidsskrift om Midtøsten og Nord-Afrika*, nr. 1-2, 80-91

Galal, Lise Paulsen; Hunter, Alistair; McCallum, Fiona; Sparre, Sara Lei and Wozniak-Bobinska, Marta (2016), "Middle Eastern Christian Spaces in Europe: Multi-sited and Super-diverse." *Journal of Religion in Europe*, Vol. 9(1), 1 – 25

O'Mahony, Anthony og Loosley, Emma (2010), *Eastern Christianity in the Modern Middle East*. London and New York: Routledge

Sparre, Sara Lei, Alistair Hunter, Anne R. Jørgensen, Lise P. Galal, Fiona McCallum og Marta Wozniak (2015), *Middle Eastern Christians in Europe: Histories, Cultures and Communities*. University of St. Andrews. Available online: https://arts.st-andrews.ac.uk/dimecce/?page_id=1207

Thorbjørnsrud, Berit (red.) (2015), *De kristne i Midtøsten. Kampen for tilhørighet*, Cappelen Damm Akademisk

De mellemøstlige menigheders hjemmesider

Den Kaldæiske Katolske Kirke i Aarhus: <http://testserver.space/index.php/om-kirken/den-kaldaeiske-katolske-kirke>

Fountain of Life Ministries evangelisk menighed: <http://folm.dk>

Greater Love arabisk menighedsfællesskab: <http://www.greaterlove.dk/>

Skt. Maria og Skt. Markus Koptiske Ortodokse Kirke: <http://koptisk.dk/>

Østens Assyriske Kirke i Danmark, Mar Maris menighed: <http://marmari.dk/>